

PARAISTEN NÖTÖN BÄNHOLMENIN JA LAMISÖN SUUNNITTELUALUEIDEN PESIMÄLINNUS- JA LEPAKKO- SELVITYS 2023

Peippo oli alueen runsaslukuisin pesimälaji

Sisältö

1. Johdanto.....	3
2. Tulokset.....	3
2.1 Pesimälinnustoseselvitys	3
2.1.1 Aineisto ja käytetty menetelmä.....	3
2.1.2 Tulokset	4
2.2. Lepakkoseselvitys	6
2.2.1. Perustietoa Suomen lepakoista.....	6
2.2.2 Aineisto ja menetelmät.....	6
2.2.3 Tulokset	6
3. Lähteet ja kirjallisuus.....	8
4. Liitteet	9

1. Johdanto

Arkkitehtitoimisto Tarmo Mustonen Oy tilasi keväällä 2022 Suomen Luontotieto Oy:ltä Paraisten Nötön alueilla sijaitsevien Bånholmenin ja Lamisön saaren suunnittelualueiden luontotyyppi- ja kasvillisuus selvityksen. Hankkeen tarkoituksena on siirtää yksi tontti Bånholmenin saarella uuteen paikkaan ja suunnitella Lamisön alueelle kolme uutta rakennuspaikkaa. Kesän 2022 luontoselvitystä täydennettiin keväällä 2023 suunnittelualueiden pesimälinnustoselvityksellä sekä lepakkoselvityksellä, joka kohdistui Lamisön suunnittelualueelle. Selvitykset liittyvät hankkeen ympäristösuunnitteluun ja ympäristövaikutuksiin liittyviin perusselvityksiin. Tehtävän yhteyshenkilönä on tilaajan puolella toiminut arkkitehti Tarmo Mustonen ja Suomen Luontotieto Oy:ssä Jyrki Matikainen.

2. Tulokset

2.1 Pesimälinnustoselvitys

2.1.1 Aineisto ja käytetty menetelmä

Tutkimusalueen pesimälinnusto selvitettiin sovellettua kartoituslaskentamenetelmää (Koskimies 1988) käyttäen, siten että laskennoissa havainnointiin koko pesimälajistoa mukaan lukien peruslajisto. Erityishuomio kiinnitettiin Lintudirektiivin liitteen I pesimälajeihin sekä kansallisessa uhanalaisluokituksessa (Hyvärinen 2019) mainittuihin lintulajeihin. Bånholmenin koko saari, mukaan lukien kaava-alueen ulkopuoliset tontit tutkittiin, mutta Lamisön alueelta selvitys käsitti vain suunnittelualueen. Linnustolaskennan maastotyöt tehtiin 27.5.2023 klo 4.30–9.00. Sääolosuhteet olivat laskennan kannalta erinomaiset. Lämpötila oli +8–+12 ja tuuli oli heikkoa.

Sekä linnustoselvityksen että lepakkoselvityksen maastotöistä vastasi ja raportin kirjoitti biologi FM Jyrki Matikainen Suomen Luontotieto Oy:stä. Raportin taittoi Eija Rauhala. Selvityksessä käytetyn karttamateriaalin luovutti tilaaja käyttöömmme.

Kalalokin pesä Bånholmin pohjoispäässä

Linnuston laskentamenetelmistä kartoituslaskenta on tarkin, mutta samalla työläin, mikäli laskentakertoja on useampi kuin yksi. Kartoituslaskentamenetelmää käytetään yleisesti maalinnuston selvitys- ja seurantamenetelmänä ja menetelmänä se on hyvin yksinkertainen ja helposti toteutettavissa.

Kartoituslaskentamenetelmä perustuu tavallisesti useaan käyntikertaan tutkimusalueella. Kuten muutkin pesimälinnustoon kohdistuvat laskentamenetelmät sen pohjana on lintujen reiviirikäyttäytyminen. Kullakin käyntikerralla merkitään kartalle kaikki pesivää paria osoittavat havainnot. Useimmiten havainto on laulava koiras, mutta myös pesät, juuri pesästä lähteneet maastopoikaset sekä varoittavat naaraat ovat pesivää paria osoittavia havaintoja. Havainnot merkitään käyntikartalle, jonka tulisi olla mahdollisimman tarkka. Käytännössä peitepiirros, johon voi merkitä omia karttamerkkejä, on usein paras vaihtoehto.

Kartoitus on hidas, mutta hyvin tehokas laskentamenetelmä. Avomaastossa, kuten suoympäristössä tai peltoaukeilla kartoituslaskentamenetelmällä havaitaan yhdellä käyntikerralla lähes kaikki lintuyksilöt. Kahden laskentakerran menetelmällä ei välttämättä havaita kaikkia alueella esiintyviä lintuja, niiden satunnaisen liikkumisen sekä muuttuvien ympäristöolosuhteiden vaikutusten takia. Kartoituslaskentamenetelmällä yhdellä käyntikerralla havaitaan metsämaastossa noin 60 % pesimälinnuista, mutta avomaastossa havaintotehokkuus voi olla jopa yli 90 %. Harvakasvuisissa metsissä yhdellä käyntikerralla voidaan olosuhteiden ollessa suotuisat havaita lähes kaikki alueella pesivät lintuparit, mikäli laskennan ajoitus osuu oikeaan aikaan (mm. Koskimies ja Väisänen 1988).

2.1.2 Tulokset

Taulukko 1. Bånholmenin pesimälinnusto parimäärineen

Haahka	2 pesää, joista toinen tuhoutunut
Meriharakka	1 pari
Lapintiira	7 paria (kaava-alueen ulkopuolella)
Kalalokki	2 paria
Haarapääsky	2 paria (pesät huviloiden laiturirakenteissa)
Västäräkki	2 paria
Kivitasku	1 pari (pesä rakennetun tontin pihapiirissä)
Mustarastas	1 pari
Hernekerttu	1 pari
Pensaskerttu	1 pari (kaava-alueen ulkopuolella)
Kirjosieppo	1 pari (pöntössä)
Talitiainen	2 paria (pöntöissä)
Sintiainen	1 pari (pöntössä)
Puukiipijä	1 poikue kaava-alueen ulkopuolella
Varis	1 pari (pesä saaren lounaisnurkkauksessa)
Peippo	11 paria

Bånholmenin pesivä vesi- ja rantalinnusto oli hyvin niukkaa, johtuen ainakin osittain saarella asustavasta minkistä tai minkeistä. Saarella näkyi tuoreita linnunraatoja ja minkin jätöksiä useissa paikoissa. Maanomistajien mukaan minkejä alueella näkyy vuosittain. Alueella havaittu lapintiirayhdyskunta pesii kaava-alueen ulkopuolella huvilan pihapiiriin rajoittuvan kapean niemen alueella. Alueen pesivä maalinnusto on melko harvalukuista ja alueen linnustollisesti runsaslajisin kohde sijoittuu kaava-alueen ulkopuolella sijaitsevan vanhan talon rehevään puutarhaan ja pihapiiriin.

Saarella havaituista pesimälinnuista lapintiira kuuluu Lintudirektiivin liitteen I pesimälajeihin. Haahka kuuluu kansallisessa uhanalaisluokituksessa (Hyvärinen ym 2019) erittäin uhanalaiseihin lajeihin (EN). Saarella pesivät haarapääskyt kuuluvat vaarantuneisiin lajeihin (VU) ja västäräkki ja pensaskerttu kuuluvat kansallisessa uhanalaisluokituksessa silmälläpidettäviin lajeihin (NT).

Suunnitellulla rakennuspaikalla ei havaittu laulavia lintupareja, eikä rakennuspaikan rantaviivassa ollut vesi- tai rantalintujen pesiä.

Taulukko 2. Lamisön pesimälinnusto parimäärineen

Isokoskelo	1 pari (tuhoutunut pesä ja tapettu emo)
Lapintiira	1 pari (varoittelee niemen kärjessä)
Kivitasku	1 pari
Harmaasieppo	1 pari
Varis	1 pari (pesä niemen kärjessä)
Peippo	2 paria

Lamisön karun suunnittelualueen pesimälinnusto on hyvin niukkaa, eikä alueen kallioisella osuudella havaittu lainkaan pesimälinnustoa kivitaskua lukuun ottamatta. Alueen vanhan wc alla oli ollut isokoskelon pesä, jonka minkki oli tuhonnut. Tapetun emon raato oli osittain syöty ja munankuoria oli alueella runsaasti.

Hautova haahka

2.2. Lepakkoselvitys

2.2.1. Perustietoa Suomen lepakoista

Suomessa on tavattu yhteensä 13 lepakkolajia. Näistä kuuden on varmuudella todettu lisääntyvän maassamme. Yleisin ja laajimmalle levinnyt laji on pohjanlepakko (*Eptesicus nilsoni*), josta on tehty havaintoja Lapin pohjoisosista asti. Muita yleisesti esiintyviä lajeja ovat viiksisiiippa (*Myotis mystacinus*), isoviiksisiiippa (*M. brandtii*) ja vesisiiippa (*M. daubentonii*), sekä korvayökkö (*Plecotus auritus*). Suomen EUROBATS-raportin mukaan viiksisiiippojen levinneisyys ulottuu pohjoisille leveyspiireille 64–65 asti, korvayökkön ja vesisiiipan pohjoisille leveyspiireille 63–64 asti. Edullisilla paikoilla siiippoja on kuitenkin tavattu jopa 66 leveysasteen pohjoispuolella (Wermundsen 2010). Muut Suomessa tavatuista lajeista esiintyvät harvinaisempina lähinnä etelärannikon tuntumassa. Puutteellisen seurannan vuoksi kaikkien lajien esiintymisalueita ei kuitenkaan toistaiseksi tunneta tarkkaan.

Suomessa esiintyvät lepakot ovat kaikki hyönteissyöjiä. Ne saalistavat öisin ja lepäävät päivän suojaisassa paikassa. Päiväpiiloiksi sopivat esimerkiksi puunkolot ja rakennukset, jotka sijaitsevat lähellä ruokailualueita. Runsaimmin lepakoita esiintyy maan eteläosan kulttuuriympäristöissä. Laajoilla metsäalueilla ne ovat harvinaisempia, etenkin kun sopivien kolo-uiden määrä on metsä-talouden vuoksi vähentynyt. Talven lepakot viettävät horroksessa. Ne siirtyvät syksyllä talvehtimispaikkoihin, jollaisiksi käyvät mm. kallioluolat ja rakennukset. Osa lepakoista voi muuttaa syksyllä pidempiäkin matkoja etelään talvehtimaan.

Kaikki Suomen lepakkolajit kuuluvat EU:n luontodirektiivin liitteessä IV (a) mainittuihin lajeihin. Tämä tarkoittaa, että niiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen tai heikentäminen on kiellettyä (luonnonsuojelulaki 49 §). Kaikki lepakkolajit on myös rauhoitettu luonnonsuojelulain 38 §:n nojalla. Tämän lisäksi Suomi on allekirjoittanut lepakoiden suojelua koskevan kansainvälisen EUROBATS-sopimuksen, joka velvoittaa mm. lepakoiden talvehtimispaikkojen, päiväpiilojen ja tärkeiden ruokailualueiden säilyttämiseen.

Lepakoiden suurin uhkatekijä on soveliaiden elinympäristöjen katoaminen. Maatalousympäristöjen yksipuolistuminen ja lisääntynyt kemikaalien käyttö vähentävät saatavilla olevaa ravintoa; tiiviimpi rakentaminen ja metsätalous puolestaan päiväpiilopaikkoja. Viimeisimmässä Suomen lajien uhanalaisuusarvioinnissa ripsisiiippa (*M. nattereri*) on luokiteltu erittäin uhanalaiseksi (EN) ja pikkulepakko (*Pipistrellus nathusii*) vaarantuneeksi (VU). Näistä ripsisiiippa on myös luokiteltu luonnonsuojeluasetuksessa erityistä suojelua vaativaksi lajiksi.

2.2.2 Aineisto ja menetelmät

Lamisön ranta-asemakaava alueella esiintyviä lepakoita selvitettiin 27.5.2023 tehdyllä maastokäynnillä. Kävelten tehty selvitys koski koko aluetta. Erityinen huomio kohdistettiin alueella sijaitsevan purkukuntoisen mökin ympäristöön. Alueella tehty lepakkoselvitys toteutettiin näköhavainnoinnin sekä havainnoimalla lepakoiden käyttämiä kaikuluotausääniä ultraäänidetektoria käyttäen. Havainnoinnissa käytettiin Anabatin (Anabat Express) valmistamaa detektoria eli ultraääni-ilmaisinta, jolla lepakoiden korkeat kaikuluotausäänet muunnetaan korvin kuultaviksi. Passiivisia, äänittäviä kuuntelulaitteita ei selvityksessä käytetty. Kuunteluhavainnoinnin lisäksi alueella sijaitsevan mökin sisäosat tutkittiin mahdollisten lepakoiden jättämien jätösten löytämiseksi.

Detektorihavainnointia tehtiin aamuyöllä 27.5. noin tunnin ajan kulkemalla koko Lamisön suunnittelualue läpi. Alueelta ei ole olemassa aiempaa lepakkotietoa, eikä esim. Laji.fi tiedostoissa ole kirjattuja lepakkohavaintoja alueelta. Läheiseltä Nötön saarelta lepakkohavaintoja on kirjattu laji.fi palveluun.

2.2.3 Tulokset

Alueelta ei tehty havaintoja lepakoista, eikä alueella sijaitsevan, jo osittain romahtaneen mökin sisältä löytynyt lepakoiden ulosteita. Pesivä tai levähtävä lepakkoyhdyskunta tuottaa runsaasti jätöksiä, jotka kuivissa olosuhteissa säilyvät muumioituneina vuosikausia. Yleensä lepakkoyhdyskunta löytyykin juuri lepakoiden jättämien ulosteiden perusteella. Nyt tutkitusta rakennuksesta voidaan varmuudella todeta, ettei rakennuksessa pesi lepakoita.

Lamisön mökin sisäosaa

3. Lähteet ja kirjallisuus

Lappalainen, M. 2002: Lepakot. Salaperäiset nahkasiivet. Tammi

Hyvärinen, E., Juslén, A.

Koskimies, P. & Väisänen, R.A. 1988: Linnustonseurannan havainnointiohjeet (2. painos). Helsingin yliopiston eläinmuseo, Helsinki.

Leivo, M., Asanti, T., Koskimies, P., Lammi, E., Lampolahti, J., Mikkola-Roos, M. & Virolainen, E. 2002: Suomen tärkeät lintualueet FINIBA. BirdLife Suomen julkaisu (No 4). 142 s. BirdLife Suomi. Suomen ympäristökeskus

Mitchell-Jones, A.J. & McLeish, A.P. (toim.) (2004): 3rd Edition Bat Workers' Manual. – Pelagic Publishing. 178 s.

Neuweiler, G. (2000): Biology of Bats. – Oxford University Press Inc. 320 s.

Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö.

Sierla L., Lammi, E., Mannila, J. ja Nironen, M. 2004. Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. Suomen ympäristö -sarja, nro 742. Ympäristöministeriö, Helsinki 2004. 113 s.

Söderman, T. 2003: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi – kaavoituksessa, YVA -menettelyssä ja Natura -arvioinnissa. Ympäristöopas 109. Suomen ympäristökeskus.

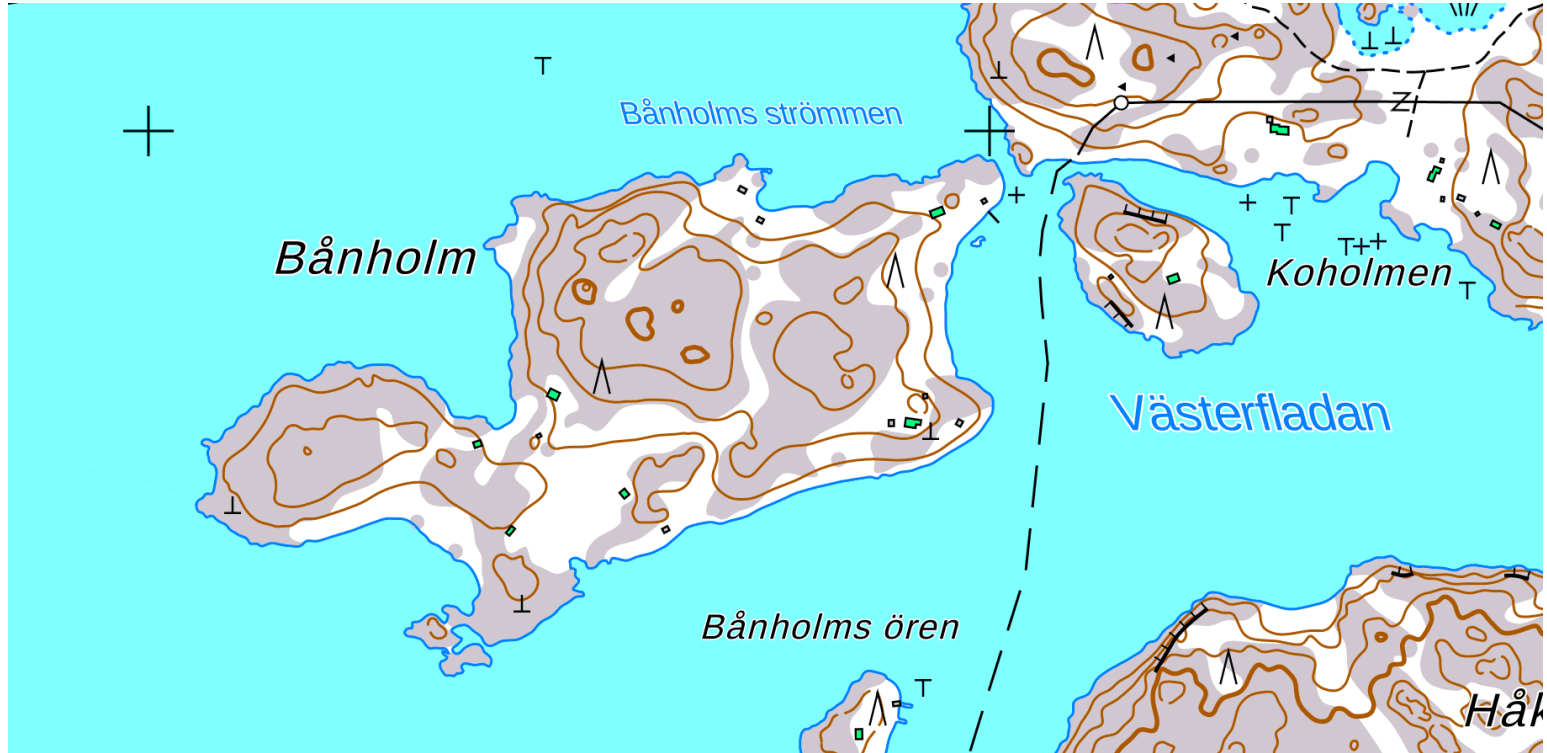
Wermundsen, T. 2010. Bat habitat requirements – implications for land use planning. Dissertation Forestales 111. University of Helsinki, Department of Forest Sciences.

www.laji.fi

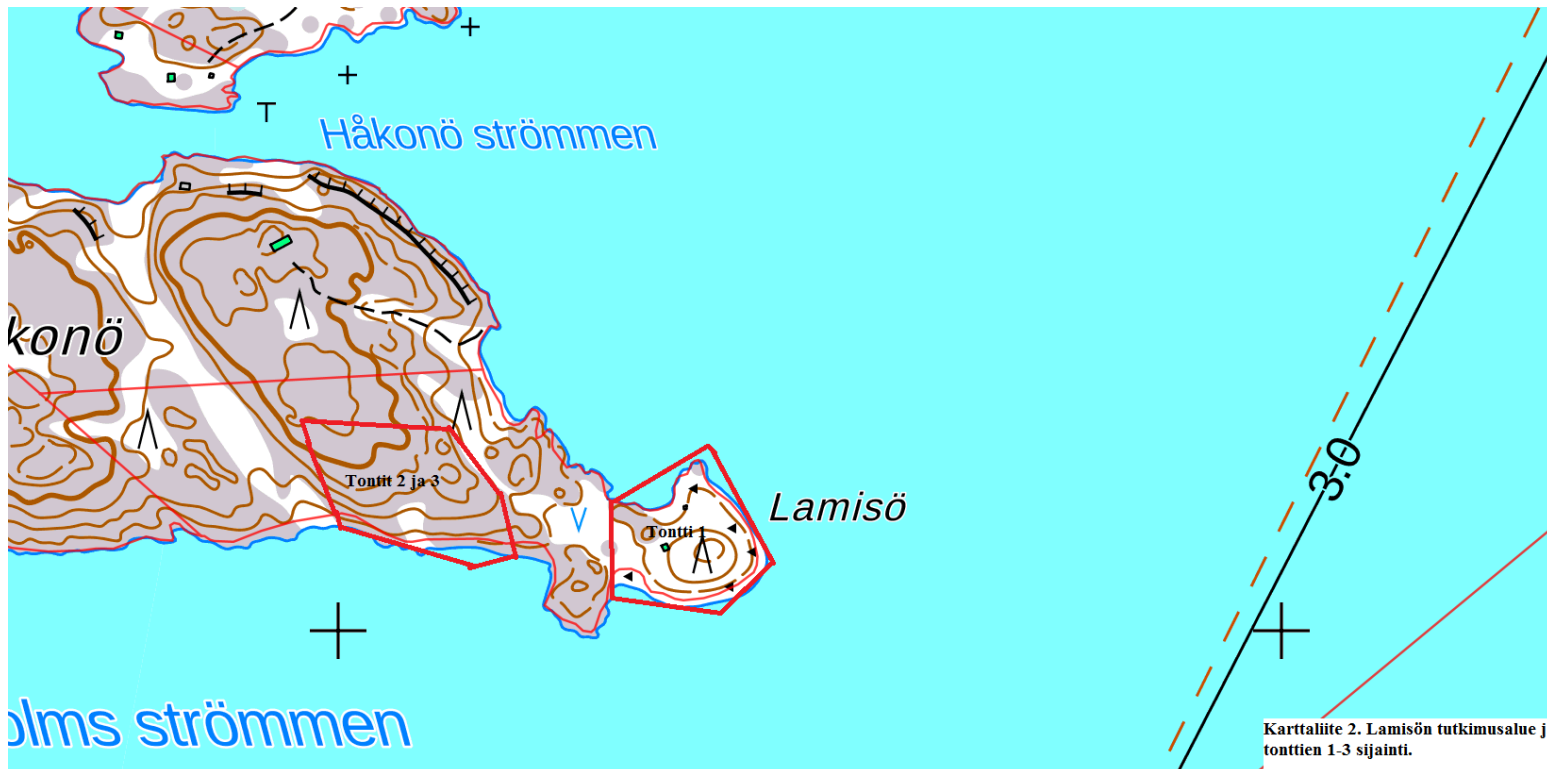

4. Liitteet

Karttaliitteet suunnittelualueista

Karttaliite 1. Bånholmin tutkimusalue

Karttaliite 2. Lamisön tutkimusalue ja tonttien 1-3 sijainti.

Karttaliite 2. Lamisön tutkimusalue